

VII. Miscellanea

1. Ś. p. P. L. Huvelin.

W dniu 2 czerwca 1924 r. zmarł w Lyonie w 51 roku życia prof. prawa rzymskiego na tamt. Uniwersytecie Paul L. Huvelin. Śmierć jego okryła żałobą romanistykę francuską, której był jednym z najwybitniejszych przedstawicieli. Główną dziedziną jego pracy były pierwotne instytucje rzymskiego prawa obligatoryjnego (nexum, sponsio) i karnego (iniuria), które traktował na szerokim tle związków z ideami sakralnemu. Ostatnie, na wielką skalę zakrojone, dzieło Zmarłego o Furtum, którego I tom ukazał się w roku 1915, nie doczekało się już ukończenia.

W czasopiśmie miszem na wzmiankę pośmiertną śp. Huvelin zasłużył przez, to, że był jednym z niewielu, francuskich prawników, którzy Polskę poznali osobiście. Wszedł on bowiem w skład delegacji rządu francuskiego na Zjazd prawników i ekonomistów w Poznaniu w r. 1922. Uczestnicy tego Zjazdu pamiętają z pewnością dobrze jego pełną zapału przemowę, wygłoszoną na ostatnim plenarnem posiedzeniu, w której dał gorący wyraz, uczuciom sympatji dla naszego narodu, ożywionym młodzieńczemi wspomnieniami osobistych stosunków z reprezentantami polskiej emigracji we Francji.

2. Pierwszy Kongres Międzynarodowego karnego Zrzeszenia prawa.

Prezydjum Polskiego T-wa Ustawodawstwa Kryminalnego (Grupa Narodowa Polska Międzynarodowego Zrzeszenia prawa karnego) otrzymało zaproszenie Międzynarodowego Zrzeszenia prawa karnego na I-szy Kongres Międzynarodowego Zrzeszenia Prawa Karnego, mający się odbyć w Brukseli w 1926 r. Program Kongresu jest następujący:

I. — Referat o stanie obecnym ustawodawstwa.

Wskazać, na podstawie krótkiego zestawienia ustaw, uchwalonych lub przygotowanych, jakie prądy ustawodawcze ujawniły się od początku XX stulecia w odnośnym kraju; - -

czy i w jakim stopniu idea obrony społecznej została uwzględniona i zastąpiła pojęcie klasyczne odpowiedzialności karnej.

Ten przegląd retrospektywny, posiadający szczególną wagę, ma na celu, w chwili rozpoczęcia prac nowego Zrzeszenia (Association), ustalenie związku pomiędzy nim a jego poprzednikiem, Międzynarodowym Zjednoczeniem (Union) prawa karnego. Chodzi więc o to, aby, nie wdając się w dyskusję podstawową, a jedynie kreśląc obraz sprawozdawczy ustawodawstwa obowiązującego lub projektowanego, zaznaczyć, jakie obecnie stanowisko zajmuje ustawodawca w każdym poszczególnym kraju co do tych podstawowych zagadnień, które żywo zajmowały dawne Zjednoczenie (przestępcy przypadkowi, złoczyńcy nałogowi, postępowanie względem recydywistów, nieletnich, usiłowanie itd.).

II. — 1-sze zagadnienie. Czy środek zabezpieczający ma zastąpić karę, czy też jedynie stanowić jej. uzupełnienie?

Zagadnienie powyższe nie dotyczy tegoż przedmiotu co poprzednie. Chodzi mianowicie o to, aby wszczynając dyskusję naukową, określić, czy środek zabezpieczający, w rozumieniu szkoły pozytywnej, przeznaczony jest do zupełnego zastąpienia kary. opartej na tradycyjnej idei odpowiedzialności karnej, czy też, przeciwnie, obok rzeczonyj idei, nie należy jedynie środek zapobiegawczy stosować względem pewnej kategorii przestępców i w pewnych wypadkach.

III. — 2-gie Zagadnienie. Czy należy popierać pracę na wolności więźniów i. w razie potwierdzenia pytania, jak tę pracę zorganizować?

Nie chodzi w danym razie o badanie kar, odbywanych w kolonjach, lecz jedynie o kwestję używania skazanych na karę pozbawienia wolności — do robót poza budynkiem więziennym, do takich np. robót jak budowa zakładów więziennych lub gmachów publicznych, budowanie dróg, szos, pomostów, kanałów, regulowanie biegu rzek, osuszanie błot, robót rolnych i t. d.

IV. — 3-cie Zagadnienie. Czy należy tworzyć jurysdykcję karną międzynarodową; a, w razie odpowiedzi twierdzącej, jak ją zorganizować?

Utworzenie stałego Trybunału międzynarodowego sprawiedliwości karzącej, żądano z różnych stron.

Chodzi o zbadanie, czy utworzenie rzeczonyj Trybunału jest do zalecenia, a, w razie odpowiedzi twierdzącej, ustalić jakie przestępstwa powinnyby ulegać właściwości tego Trybunału i jak należałoby uwarunkować przekazywanie mu spraw.

3. XII. Międzynarodowy Kongres Rolniczy w Warszawie

Prace przygotowawcze do Kongresu, który ma się odbyć w czasie od 21 do 24 czerwca, postępują rażno naprzód. Zjednano przeszło stu referentów do poszczególnych zagadnień, w tem większość cudzoziemców (z 16 krajów), zaproszonych bądź wprost przez Komitet Organizacyjny, bądź przez pośrednictwo Międzynarodowej Komisji Rolniczej w Paryżu. Należy oczekiwać, że znakomita większość referatów będzie wygłoszona w języku francuskim. Dla ułatwienia wszakże udziału w pracach Kongresu tym referentom cudzoziemskim, którzy nie władają swobodnie francuzczyzną, Komitet Organizacyjny zdecydował się ostatnio wprowadzić jako trzeci, język dla referatów i dyskusji w sekcjach Kongresu — język angielski. Ułatwi to pozyskanie udziału w Kongresie Warszawskim przedstawicieli świata anglosaskiego, częściowo także referentów z krajów skandynawskich, Holandji i innych. Licznie zapowiada się dotąd udział francuzów, belgów, Czechów i węgrov. W tych krajach, jak również w Danji, Holandji, Hiszpanji, Szwajcarii; Włoszech, Jugosławji utworzono specjalne krajowe komitety propagandy Kongresu Warszawskiego. W ostatniej chwili otrzymaliśmy wiadomość, że Departament Rolnictwa Stanów Zjednoczonych A. P., po przyjęciu przez rząd amerykański urzędowego zaproszenia polskiego na Kongres Warszawski i wyznaczeniu trzech oficjalnych delegatów — zapowiedział udział w Kongresie referentów amerykańskich i wysłanie, poza delegatami urzędowymi, rzeczoznawców.

Komitet Organizacyjny nie ma już dzisiaj wątpliwości, że program, ustalony dla prac Kongresu w jesieni r. ub., zostanie pomyślnie i w całości wypełniony. Jak donosiliśmy w poprzednim komunikacie, Międzynarodowa Komisja Rolnicza zażądała, aby w programie tym zostały starannie dobrane tematy żywotne, o niewątpliwej aktualności, choć ograniczone w liczbie. Temu Komitet Organizacyjny uczynił zadość i spodziewa się, że zapewni to ożywione i wyczerpujące dyskusje w poszczególnych sekcjach Kongresu, a doprowadzi także do powzięcia przez Kongres uchwał o realnem, praktycznem znaczeniu. Każde zagadnienie będzie też oświetlone wszechstronnie przez paru referentów.

4. Międzynarodowy Targ w Poznaniu 1925 r.

Podstawy do rozwoju życia ekonomicznego Rzeczypospolitej po liniach wytyczonych jej siłami naturalnymi i położe-

niem geograficznym dała ukończona obecnie sanacja walutowa. Przemysł Polski mając dzięki temu ułatwioną kalkulację może zwrócić się ku pracy konkurencyjnej celem zdobycia sobie przyrodzonych rynków zbytu na wschodzie i południowym wschodzie.

Dla pobudzenia wysiłków konkurencyjnych w przemyśle polskim zalecała się zmiana Targów krajowych w Poznaniu na Międzynarodowy. Nie -znaczy to jakoby organizatorzy Targu z pobudek konjunkturalnych chcieli wystawić młoda wytwórczość polską na przemoc konkurencji zagranicznej i poddać ją zgubnym obecnie zasadom fizjokratyzmu. Przeciwnie polska polityka celna dzięki żywszej wymianie towaru poprzez granicę będzie w kierunku ochrony przemysłu krajowego miała znacznie ułatwione zadanie.

Przechodząc z kolei do prac przygotowawczych Targu nie można milczeniem pominąć propagandę targową, która wszelkimi sposobami, praktykowanymi zagranicą z największym powodzeniem stara się dotrzeć do wszystkich sfer zainteresowanych nie tylko Europy lecz i innych części świata. Prócz oryginalnych afiszy wydał więc Zarząd Targu specjalny album propagandowy w kilku językach ilustrowany najpiękniejszymi zdjęciami z miasta i Targu, nalepki na listowniki, ulotki, widokówki itd., które jak to codzień stwierdzić można znajdują się poprostu wszędzie. Propagandę prasową prowadzi się w wydawnictwach codziennych i fachowych w sposób poważny i rzeczowy.

Sfery przemysłu i handlu polskiego i zagranicznego, które już dawno do Targów w Poznaniu mają silne przekonanie, dopisały w zupełności. Stoiska na miesiąc przed Targiem są szczelnie zajęte. Temu chronicznemu wprost przepełnieniu nie zaradziło nawet powiększenie powierzchni wystawowej krytej przez budowę nowej hali o przeszło 8000 mkw. Tylko względy techniczne i brak czasu powstrzymują Zarząd od budowy dalszych gmachów jeszcze na bieżący Targ.

Jeżeli chodzi o realne wyniki Targu dla wystawców to najlepszym dowodem jest właśnie coraz silniejszy napływ firm. Wystawca, który na jednym czy drugim Targu nie zrobił interesu więcej nie przyjdzie. Natomiast Targ posiada potężne kadry swych stałych wystawców, którym on zapewnia pracę rokrocznie na szereg miesięcy. Korzystne transakcje jednych ściągają drugich itd. Obecnie kiedy w większej niż dotąd mierze wprowadzony zostanie na Targ czynnik konkurencji, wyniki dla najcelniejszych będą świetne i korzyści dla kupujących niemałe.

Dla ruchu ekonomicznego w kraju z tego Targu, pierw-

szego międzynarodowego wypłyną ważne wskazania. Jeżeli Polska statystyka zbierze i uchwyci odpowiednio obfite materiały z dziedziny ruchu towarowego, jakie Targ przyniesie, nasze ustawodawstwo gospodarcze i celne zyska wiele ważnych punktów oparcia.

Z tego stanowiska Międzynarodowy Targ w Poznaniu jest nie tylko imprezą handlową, lecz niemniej ważnym czynnikiem twórczym w ustroju gospodarstwa krajowego.

Niemniej pocieszającym objawem jest, że firmy zagraniczne coraz częściej zwracają się do Dyrekcji Targu o wyśtaranie się dla nich o przedstawicieli na Polskę. Przez to tworzą się nie tylko nowe źródła dochodów dla naszego kupiectwa, lecz również wciąga się w ten sposób Polskę coraz ściślej w orbitę wielkiego handlu Międzynarodowego.

5. Towarzystwo prawnicze i ekonomiczne w Poznaniu

Działalność Towarzystwa w 1924 r. polegała głównie na organizowaniu szeregu odczytów i wieczorów dyskusyjnych, bardzo licznie uczęszczanych.

W sekcji prawniczej wygłoszono referaty na temat: „Struktura procesu cywilnego” przez prezesa Mańkowskiego, „Stan ubezpieczeń społecznych w Polsce” przez prezesa Piechnika, i „Najnowsza reforma procesu cywilnego w Niemczech” przez prez. Mańkowskiego. W sekcji ekonomicznej odbyły się następujące referaty: Henryka Suchowiaka „Ustawodawstwo cywilne w Polsce i wpływ jego na produkcję krajową”; Józefata Kozielewskiego „Przyszłe stosunki gospodarcze polsko-rosyjskie”; dr. inż. Adama Kręglewskiego „Nowoczesne metody pracy w przemyśle”; konsula Barciszewskiego „Warunki bytu naszego wychodźstwa w Niemczech”; inż. Rummla „Znaczenie własnego portu i marynarki handlowej dla polskiego przemysłu i handlu”.

W sekcjach połączonych wygłoszili referaty: „Równowaga budżetowa skarbu polskiego” — poseł Zdziechowski; „Reforma rolna bez wyłączenia”, senator Szuldrzyński; ks. senator Adamski „Wpływ konsolidacji spółdzielczości polskiej na stosunki kredytowe stanu średniego”.

W marcu r. b. odbyło się Walne Zebranie Towarzystwa. W skład nowego Zarząd weszli: prof. Peretiatkiewicz jako prezes, prof. Bossowski jako sekretarz generalny, radca Kuc jako skarbnik, prezes Gruszczyński jako przewodniczący sekcji prawniczej, dr. Bielecki jako sekretarz sekcji prawniczej, dyrektor Samulski jako przewodniczący sekcji ekonomicznej, dr. Całkosiński jako sekretarz sekcji ekonomicznej,

nadto starosta Begale, dr. Cwojdziński, dr. Celichowski, dr. Schmidt, prof. Nadobnik, dyrektor Adamczewski.

6. Kronika socjologiczna

Dr. Johs. Freyer, profesor socjologii w Kilonji został powołany na taką katedrę w uniwersytecie w Lipsku.

7. Polemika

Odpowiedź p. dr. Paczkowskiemu z powodu oceny mego przekładu Ustawy Hipotecznej („Ruch Pr. i Ek.” 1924, s. 608—611).

Nasz język prawniczy posiada ustalone słownictwo hipoteczne, a źródłami do poznania tego słownictwa są: 1. swoje przepisy z 1818 i 1825 r., zwane pospolicie Ustawą Hipoteczną Kr. Pol., w związku z instrukcjami, 2. orzecznictwo polskiej instancji kasacyjnej (t. zw. Senatu) i 3. piśmiennictwo (Dutkiewicz, Heylman, Hube, Jeziorański i in.). Terminologia, tą drogą wyrobiona, winna być uznawana za ogólnopolską tradycję literacką, zwłaszcza, że częściowo ostała się i w b. zaborze austriackim, który jednak pod wpływem późniejszego prawodawstwa uległ obcym wpływom językowym. Pierwszem więc zadaniem tłumacza jest oparcie się na wspomnianą tradycję. Ale poza właściwym doбором terminów technicznych, które wypada nawet częściowo tworzyć wobec zaszłego udoskonalenia hipoteki, chodzi jeszcze o rodzimy tok wysłowienia, o związłą formę językową, któraby czyniła zadość wymaganiom poprawności i dobrego stylu bez uszczerbku dla ścisłości. Dopiero wówczas przekład zastąpi oryginał i będzie dawał złudzenie swojskiego tekstu, zyskując zarazem charakter pracy literackiej.

Wyjaśniwszy swe stanowiska względem „idealnego” przekładu, do którego zgoła niełatwo się zbliżyć, przechodzę do zarzutów p. P., przyczem Ust. Hip. Kr. Pol. oznaczam UP

Przedewszystkiem nagłówek mój jest nie tylko utarty w literaturze, ale i całkiem trafny, bowiem art. 5 UP brzmi: „Prawo rozporządzenia własnością dóbr nieruchomości zyskuje się przez wciągnięcie tytułu nabycia do ksiąg hipotecznych”. Nie jest błędny i tytuł przekładu urzędowego, lecz dłuższy (według art. 14 i 15 UP., księga wieczysta jest częścią księgi hipotecznej, atoli różnica ta się zaciera).

Krytyk zarzuca mi „swobodę językową” w przekładzie, którą upatruję w używaniu przeze mnie niejednostajnych odpowiedników. Otóż wyjaśniam, że rzadko kiedy czynię to „dla fantazji literackiej”. Więc np. zakres pojęciowy wyrazów „Antrag” i „wniosek” mocno się różni, gdyż to, o co

strona występuje przed sąd lub urząd, zowie się pospolicie „żądaniem”, jeśli zaś wyrażone będzie na piśmie, — „podaniem”; a znowu w teorii umów cywilnych „Antrag” = „oferata”. „Wpis”, jako rezultat czynności, jest i „treścią”, por. art. 18 i 22 UP. „Intabulować” = wpisywać do księgi, a to, co wpisane, „figuruje”. Nagłówek „urządzenia ogólne” zapożyczony z UP., a pomiędzy wyrazami „przepisy” i „zasady” istnieje pewien odcień i t. p. Pozatem, nie można chyba pomawiać sędziego o nieściśłość, jeśli w tym samym wyroku użyje terminów: „powód” i „skarżący” albo „pozywający”.

Przy t. zw. *Muss-Vorschriften* dodaję wyraz „koniecznie” (p. §§ 56 i 80). cecha więc ich nie zacierą się. A dalej: „odłączenie” (nieruchomości) jest chyba zrozumiałe; wyrażenie „każdorazowy właściciel” przeczy dobrej tradycji; utarty w Kongresówce „tytuł zabezpieczeniowy”, który strona otrzymuje przed „wyrokiem stanowczym”, jest udatniejszy, niż „tymczasowe zarządzenie” (właściwie *Verfügung* = rozporządzenie); „hipoteki dla wierzytelności” nie znają poprawne teksty polskie; wprost rażą w polszczyźnie wyrażenia: „zrzec się zawiadomienia” albo „zaradzić zażaleniu”.

Według definicji KCN „*Grundschild*” jest to obciążenie nieruchomości zapłatą sumy, niekoniecznie związane z istnieniem pretensji pieniężnej. Ta forma obciążenia, różna od ściśle hipotecznej a nieznaną UP, nasuwała trudność w przekładzie; starając się ją ominąć, popełniłem istotnie nieściśłość. Niestety, ochwalany przez p. P. termin „dług gruntowy” jest niezupełnie odpowiedni, gdyż „dług” nie może nikomu „przysługiwać”, ani też być „obciążany” (§§ 26 i 21 UH). Trafniejszym byłby dla tej instytucji prawnej kredytu rzeczowego termin „wierzytelność gruntowa” (p. § 43 w moim przekładzie), zwłaszcza, że nm. „*Schuld*” oznacza i dług czynny. Podobnie „*Schuldurkunde*” zwać by należało ogólnie „tytułem wierzytelności”, ponieważ termin „dokument dłużny” nie jest w literaturze powszechnie przyjęty. Przy sposobności zaznaczam, że takie np. wyrażenie, jak „spłata hipotek” grzeszy przeciwko tradycji, która zna jedynie „spłatę sum hipotecznych”. — Według słusznej uwagi krytyka emfiteuza różni się od „*Erbbaurecht*”; jednakże zwyczaj językowy utarł tę nazwę i dla prawa powierzchni (p. Dąbkowski: *Pr. Pryw. Pol. II*, 252, uw. 2 — Lwów 1911). Zresztą w tekście wyjaśniam, że termin ten stosuję do „prawa dziedziczno-budowlanego” („prawo zabudowy”, wzorowane na austr.-nm. „*Baurecht*”, jest mniej ścisłe i niezbyt udatne, bo nie wyraża trwałości). Co do wyrazu „uprawniony” w znaczeniu nm. *Berechtigt*, to przyznaję, że trudno mi się z nim pogodzić, jak-

kolwiek się upowszechnia. Na tle swojskiego ustawodawstwa (Kod. Cyw. Kr. Pol. 1825 r. art. 291—298) możemy mówić tylko o „uprawnionych dzieciach naturalnych”, w literaturze zaś ogólnej wytworzył się jeszcze wyraz „równouprawniony”. Natomiast nm. Berechtigter jest zazwyczaj „posiadaczem prawa” (fr. ayant droit) albo „wierzycielem prawa” (por. art. 53 UP).

W zakończeniu nadmieniam, że krytyk bezpodstawnie występuje przeciwko zdawną ustalonemu terminowi „pierwszeństwo” (nm. Rang). O „pierwszeństwie” i „wspólnem pierwszeństwie” traktują art. 12 i 13 UP, orzeczenie zaś Senatu z 1847 r. (N 11) ustanawia „równe pierwszeństwo” wśród zgłaszających się wierzycieli spadkobiercy, hipotecznie niewylegitymowanego.

B. Śląski (Poznań).

8. Drugi czesko-słowacki zjazd prawników.

W dniu 18 marca 1925, wiceprezes Komitetu II Zjazdu Prawników Czesko-słowackich, rektor Hermann-Otavsky, przesłał Sekretarzowi Generalnemu Stałej Delegacji Zrzeszeń Instivi. Pravn., pisma treści następującej:

„Komitet Drugiego Czesko-słowackiego Zjazdu Prawników, którego jestem wiceprezesem, upoważnił mnie, abym — w związku z rozmową, którą miałem zaszczyt prowadzić z Panem we wrześniu roku ubiegłego — na Jego ręce skierował, imieniem naszym Komitetu, zaproszenie dla polskich zrzeszeń prawniczych do wzięcia udziału w naszym zjeździe. Rzeczony Zjazd odbędzie się w Bernie w czasie Zielonych Świątek r. b. Szczegółowy program przesłemmy Panu uzupełniająco. Nadmieniam więc tylko, że pierwsze (plenarne) zebranie odbędzie się w niedzielę, dnia 31 maja (31. V.) r. b. o godz. 9 przed południem, prace w sekcjach (cywilnej, procesowej, karnej), administracyjnej i finansowej!) trwać będą przez niedzielę, poniedziałek i wtorek (31. V., .1. VI. i 2. VI.), poczem włączy się do programu wycieczkę w okolice Berna. (Macocho i t. p.).

Bądźcie przekonani, że delegatów polskich przywitamy na naszym Zjeździe ze szczerą radością, wspominając z przyjemnością o udziale wszystkich prawników i na naszym pierwszym Zjeździe Prawników w Pradze w roku 1904.

Praga, dnia 18. marca 1925.

(—) Prof. dr. Karol Hermann-Otavsky.

Stała Delegacja Zrzeszeń i Instytucyj Prawniczych R. P. zaproszenie Drzyjęła i zajmie się zorganizowaniem delegacji polskiej na wyżej wskazanym Zjeździe.

Szczegóły w tym względzie będą podane do wiadomości publicznej uzupełniająco.

9. Fundusz wydawniczy „Ruchu”

Na fundusz wydawniczy „Ruchu” złożyli:

1. Wydział powiatowy w Świętochłowicach	500 zł.
2. Wydział powiatowy w Bydgoszczy	240 „
3. Wydział powiatowy w Chodzieży	240 „
4. Wydział powiatowy w Kartuzach	240 „
5. Magistrat m. Gniezna	240 „
6. Wielkopolska Izba Rolnicza	240 „
7. Wydział powiatowy w Gnieźnie	240 „
8. Wydział powiatowy w Starogardzie	240 „
9. Wydział powiatowy w Koźminie	240 „
10. Wydział powiatowy w Pucku	240 „
11. Magistrat m. Bydgoszczy	240 „
12. B. Kasprowicz w Gnieźnie	240 „
13. Wydział powiatowy w Nowem Mieście	240 „
14. Wydział powiatowy w Kościerzynie	240 „
15. Wydział powiatowy w Gostyniu	240 „
16. T-wo „Tri” w Poznaniu	240 „
17. Wydział powiatowy w Kępnie	150 „
18. Wydział powiatowy w Szubinie	150 „
19. Wydział powiatowy w Pleszewie	120 „
20. Wydział powiatowy w Grodzisku	100 „
21. Wydział powiatowy w Świeciu	100 „
22. Wydział powiatowy w Odolanowie	50 „
23. Wydział powiatowy w Wąbrzeźnie	50 „
24. Wydział powiatowy w Krotoszynie	50 „
25. Wydział powiatowy w Obornikach	50 „

Mniejszą kwotę złożył p. A. Żbikowski z Lublina.

Wydział krajowy w Poznaniu wstawił w budżecie 1500 zł.

Następujące Instytucje: Bank Związku Spółek Zastawnych, Komunalny Bank Kredytowy, Polski Bank Handlowy, T-wo Akcyjne Akwawit, T-wo Akcyjne H. Cegielski — zobowiązały się poszczególnie każdy — na wypadek deficytu budżetu „Ruchu” w 1925 r. i związanych z tem trudności wydania ostatniego zeszytu — do pokrycia kosztów druku i papieru w granicach 3-ch arkuszy; p. dyr. Hacia osobiście przejął gwarancję w rozmiarach I-go arkusza druku. — Zwracamy się do wszystkich przyjaciół naszego pisma z usilną prośbą o poparcie, zarówno przez pozyskiwanie nowych prenumeratorów, jak również przez zasilanie „Funduszu wydawniczego”. Wszelkie kwoty składane na Fundusz wydawniczy „Ruchu” (P. K. O. w Poznaniu Nr. 201.346) będą na tern miejscu ogłaszane.

Do nabycia w księgarniach:

- En cyklopedia prawa obowiązującego w Polsce, praca zbiorowa, Części. Zeszyt 1-szy (prawo publiczne), 1923. Cena 6 zł. Zeszyt 2-gi (ustrój władz administracyjnych!), 1925. Cena 6 zł. Zeszyt 3-ci (zobowiązania międzynarodowe Polski) 1925. Cena 3 zł Część II (prawo i proces karny wszystkich dzielnic), 1923. Cena 6 zł. Część IV (prawo handlowe wszystkich dzielnic, nowe prawo wekslowe i czekowe), 1925. Cena 5 zł. Poznań Fiszer i Majewski.
- Janet Paul, „Historja doktryn politycznych”, 2 tomy, Poznań, 1923, Fiszer i Majewski (Wende), Cena 12 zł.
- Jellinek J. „Ogólna nauka o państwie”, księga pierwsza, przełożył Prof. Dr. Peretiatkiewicz, Warszawa 1921. Hoesick. str. 131
- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej i ważniejsze ustawy polityczne i administracyjne uzupełnione Statutem Ligi Narodów, zestawili i wydał Prof. Dr. Peretiatkiewicz, wydanie trzecie, rozszerzone, Poznań, 1924, Fiszer i Majewski (Wende) str. 390. Cena 6 zł.
- Uzupełnienie wydania trzeciego Konstytucji Rzpitej i ważniejszych ustaw politycznych i administracyjnych, Poznań, 1925, str. 50,- Fiszer i Majewski.
- Leżański R. Dr., „Orzecznictwo Karne Sądu Najwyższego (Wielkopolska)”, Poznań 1922 Księgarnia Św. Wojciecha str. 27.
- Nadobnik M. prof. „Ludność Polski według ostatniego spisu”, Poznań, 1922, Księgarnia Św. Wojciecha str. 23.
- Ohanowicz Prof. Dr. „Przyrzeczenie publiczne”, studium z prawa cywilnego, Poznań, 1921, Gebethner, str. 52
- Tenże. „Zarys prawa cywilnego b. dzielnicy pruskiej.” Część pierwsza: Nauki ogólne. Część druga: „Zobowiązania”. Poznań, 1922, Fiszer i Majewski.
- Peretiatkiewicz Prof. Dr. „Wojna a idea prawa”, wyd. 2-gie, Poznań, 1920, Gebethner, str. 32, Cena 1 zł.
- Tenże. „Encyklopedia prawa, jako wstęp do nauk prawnych”, Poznań, 1922, Fiszer i Majewski (Wende), str. 80, Cena 1 zł.
- Tenże „Państwo współczesne”. Wyd. V rozszerzone, Fiszer i Majewski (Wende) str. 130, Cena 4 zł.
- Tenże. „Filozofia społeczna J. J. Rousseau'a”, wyd. II, przejrane i uzupełnione, Fiszer i Majewski (Wende) str. 236, Cena 5 zł.
- Rousseau J. J. „Umowa społeczna”, przełożył i objaśnił Prof. Dr. Peretiatkiewicz, wyd. 2-gie, Poznań 1920, Gebethner, str. 130, Cena 3 zł.
- Rutkowski Prof. Dr. „Poddaństwo włościan w XVIII w. w Polsce i niektórych innych krajach Europy”. 1922 Gebethner, str. 166.
- Tenże. „Reforma rolna w XVIII wieku”, Poznań 1925
- Tenże. „Zarys gospodarczych dziejów Polski w czasach przedrozbiorowych,” Poznań, Fiszer i Majewski, str. 270.
- Stelmachowski Dr „Zarys procedury cywilnej”, Poznań, Fiszer i Majewski str. 126.
- Sułkowski prof. dr. Przewalutowanie przedsiębiorstw handlowych, Poznań, 1925, Fiszer i Majewski str. 37. Cena 2 zł.
- Taylor Hof. Dr. „Pojęcie współdzielczości”, wyd. Akad. Umiej., Kraków, 1916, Gebethner, str. 131.
- Tenże. „Statyka i dynamika w teorii ekonomii”, wyd. Akad. Umiej., Kraków, 1919, str. 207 Gebethner
- Winiarski Prof. Dr. „Rzeki polskie ze stanowiska prawa międzynarodowego”, Poznań. 1922, Gebethner, str. 266.
- Tenże. Ustrój polityczny ziem polskich w XIX wieku, Poznań, 1923, str. 287, Fiszer i Majewski
- Zaleski Stefan Dr., „Demographie générale de la Pologne”, (str. 301 i 11 map i kartogramów oraz 22 strony wykresów), Lausanne, 1920, Gebethner. . 359
- VII. Zjazd Prawników i ekonomistów polskich w Poznaniu. (Sprawozdanie Sekretarjatu) Poznań 1922, Księgarnia Św. Wojciecha str. 32.
- Zoll Fryd. (starszy). „Rzymskie prawo prywatne”, Tom piąty, Prawo familijne i spadkowe, opr. prof. Dr. Lisowski, Kraków, 1921, Czernecki, str. 164.
- owicz. Prawo cywilne b. dziel. pruskiej, cz. I. cz. III., Kraków 1923. Czernecki